

BULETIN INFORMATIV

NR. 15 | IULIE-SEPTEMBRIE 2017

BUNA GUVERNARE

A FOST ANUNȚATĂ REFORMA GUVERNULUI

Președintele PDM, Vladimir Plahotniuc, [a anunțat la 10 mai 2017, în cadrul unui briefing de presă al formațiunii](#), despre demararea reformei administrației publice centrale. La doar o lună de la anunț, [în cadrul ședinței din 8 iunie, Cabinetul de miniștri a aprobat](#) o nouă Lege cu privire la Guvern. Proiectul a exclus enumerarea expresă a ministerelor, acordând dreptul Prim-ministrului de a modifica lista acestora printr-o procedură simplificată, și anume prin propunerea [de aprobare a listei ministerelor prin hotărârea Parlamentului](#). La 7 iulie, Parlamentul a votat în lectură finală [Legea nr.136 cu privire la Guvern](#), promulgată de Președintele Republicii Moldova la 18 iulie. Ulterior, cu votul a 53 de deputați, la 21 iulie a fost [aprobată noua structură a Guvernului](#).

Noul Executiv este format din Prim-ministru, 3 viceprim-miniștri și 9 miniștri, în loc de 16 câți erau până acum. Noile ministere sunt: Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. De asemenea, a fost [constituită o nouă instituție de stat - Agenția Servicii Publice](#), care a comasat prin reorganizare Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”, Serviciul Stare Civilă și Camera de Licențiere.

La ședința din 30 august 2017, Guvernul [a aprobat Regulamentele de funcționare a noilor ministere](#), care stabilesc misiunea, funcțiile, domeniile de activitate, drepturile, precum și organizarea activității acestora. Totodată, reforma Guvernului prevede și lichidarea funcției de viceministru și înlocuirea acesteia cu cea de secretar general de stat și secretar de stat. Chiar dacă se pune un accent important pe introducerea funcțiilor de secretar general de stat și secretar de stat (funcție care, de fapt, a existat și anterior) pentru delimitarea funcțiilor politice de cele administrative, legislația nouă nu este suficient de clară în acest sens. Or, reieșind din prevederile alin. (4) al art. 25 „Ministrul, în condițiile legii, poate delega secretarului general de stat administrarea activităților curente ale ministerului”, deducem că funcția de administrare totuși este atribuită ministrului, care poate delega această funcție, la discreția sa. Funcția de administrare a ministerului poate fi delegată doar secretarului general de stat, nu și secretarului de stat.

Șeful Centrului de Implementare a Reformelor, Iurie CIOCAN, [a declarat că reforma Guvernului](#) ar implica și reduceri de personal de circa 40-42%, fapt ce ar permite dublarea salariilor lunare ale funcționarilor rămași în funcție. La acest subiect, Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova (CNSM) [și-a exprimat îngrijorarea](#) referitor la faptul că sute de angajați care muncesc în cadrul autorităților publice vor

CUPRINS

BUNA GUVERNARE

A fost anunțată reforma Guvernului	1
Orice persoană poate fi acum aleasă în funcția de președinte de raion	2
Circumscripțiile electorale uninominale au fost create cu încălcarea Codului Electoral și după consultări publice mimate	2

JUSTITIE

Judecătorii intimidați de șeful statului	3
CSM continuă să nu motiveze hotărârile de numire și promovare a judecătorilor	3
Curtea Constituțională: judecătorii vor beneficia în continuare de pensie specială	4
Carierea judecătorilor va constitui secret de stat? ...	5

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

În ce condiții cetățenii străini își pot „cumpăra” cetățenia Republicii Moldova?	5
Când va fi funcțională Agenția de recuperare a bunurilor infracționale?	6
Noi procurori-șefi și adjuncți în Procuratura Generală și procuraturile specializate	6
Candidații la funcția de procuror contestă necesitatea testării la poligraf	7

CAUZE NOTORII

Ex-ministrul Molojen a fost achitat irevocabil pentru conflictul de interese și prejudicierea statului	7
Fostul viceministru Veaceslav Ceban a fost condamnat pentru trafic de influență	8
Dorin Chirtoacă vizat într-un nou dosar penal	8
Procuratura a pornit dosar penal pe tentativa de sechestru și omor a lui Evghenii Șevciuc, fostul lider transnistrean	9
Prevederea care permite concedierea judecătorilor în baza avizelor SIS, contestată la Curtea Constituțională	9

DREPTURILE OMULUI

20 de ani de CEDO pentru Republica Moldova	10
Codul Muncii modificat în grabă și în favoarea mediului de afaceri și în defavoarea angajaților	10
Decesul lui Andrei Brăguță și declarațiile contradictorii ale autorităților	11
Acum în Republica Moldova arestul se aplică mai frecvent decât în 2009!	11

SOCIETATEA CIVILĂ

Autoritățile au renunțat la inițiativa de limitare a finanțării externe a ONG-urilor, însă vin cu alte inițiative în domeniul societății civile	12
Acțiunile de denigrare și sabotare a activității sectorului neguvernamental continuă (3)	12
PE SCURT	13

ajunge șomeri, ceea ce ar putea dezvolta în continuare fenomenul „munca la negru” sau migrarea la muncă peste hotare.

Pe de altă parte, experții din domeniu menționează că procesul de reformare a Guvernului a trezit mai multe îngrijorări, în special că nu a fost însoțit de o analiză funcțională care să prezinte raționamentul analitic și baza financiară a acestei restructurări. Acest fapt indică asupra probabilității că reforma a fost determinată de raționamente mai degrabă politice (reducerea numărului ministerelor, numărului funcționarilor publici și economiile create astfel), decât de

**REFORMA GUVERNULUI
NU A FOST ÎNSOȚITĂ DE
O ANALIZĂ FUNCȚIONALĂ
CARE SĂ PREZINTE
RAȚIONAMENTUL
ANALITIC ȘI BAZA
FINANCIARĂ A ACESTEI
RESTRUCTURĂRI**

eficientizare a proceselor. Mai mult decât atât, majoritatea proiectelor actelor normative ce țin de reformarea autorităților naționale nu au fost supuse consultărilor publice (*a se vedea pentru detalii [Raportul de monitorizare a implementării Foii de Parcurs privind agenda de reforme prioritare \(5 iulie – 22 noiembrie 2017\)](#), capitolul 1 Reforma Administrației Publice*).

[Conform declarațiilor](#) președintelui Parlamentului, Andrian CANDU, restructurarea tuturor componentelor Guvernului și implementarea acestei reforme urmează a fi realizată până la finele anului curent.

ORICE PERSOANĂ POATE FI ACUM ALEASĂ ÎN FUNCȚIA DE PREȘEDINTE DE RAION

La 21 iulie 2017, Parlamentul Republicii Moldova [a votat în lectură finală unele modificări](#) la [Legea nr. 436 privind administrația publică locală](#), prin care se permite ca președintele și vicepreședintele raionului să fie aleși nu doar din rândul consilierilor raionali, așa cum era până în prezent, ci și din rândul tuturor cetățenilor din unitatea administrativ teritorială respectivă. Procedura de alegere a conducerii raionale a rămas neschimbată. [Autorii acestui proiect de lege](#), reprezentanți ai Partidului Democrat din Moldova (PDM), consideră că în acest mod „va fi eficientizată capacitatea managerială, deoarece consilierii nu vor fi limitați de a alege candidații doar din rândul consilierilor care, de obicei, sunt aleși pe criterii politice, dar va apărea posibilitatea de a alege un manager profesionist care ar aduce o valoare adăugată și eficiență maximă în administrarea treburilor raionului”.

**EXTINDEREA
POSSIBILITĂȚII CA
PREȘEDINȚII ȘI
VICEPREȘEDINȚII DE
RAIOANE SĂ FIE ȘI ALTE
PERSOANE DECÂT DIN
RÂNDUL CONSILIERILOR
RAIONALI A FOST
VOTATĂ ÎN GRABĂ, FĂRĂ
DEZBATERI PUBLICE
ȘI AFECTEAZĂ GRAV
REPREZENTATIVITATEA
ACELOR CANDIDAȚI**

Pe de altă parte, [membrii Congresului Autorităților Locale din Moldova \(CALM\) s-au arătat nedumeriți](#) că un asemenea proiect a fost votat în grabă și în lipsa dezbaterilor publice, or acesta ridică semne de întrebare în privința reprezentativității celor care vor accede în funcțiile de conducere, precum și legitimității lor în fața alegătorilor. La fel, [potrivit avizului Centrului Național Anticorupție](#), lipsa unor cerințe față de potențialii candidați identificați de către consilierii locali poate afecta interesul public sub aspectul integrității candidaților. Mai exact, în cazul persoanelor propuse la funcția de președinte al raionului nu din lista consilierilor, există riscul instalării unor neprofesioniști, fără studii în domeniu, lipsiți de etică și integritate profesională sau cu antecedente penale.

CIRCUMSCRIȚIILE ELECTORALE UNINOMINALE AU FOST CREATE CU ÎNCĂLCAREA CODULUI ELECTORAL ȘI DUPĂ CONSULTĂRI PUBLICE MIMATE

Potrivit [Legii nr. 154](#), prin care sistemul electoral proporțional a fost modificat într-un sistem mixt, Guvernul urma să creeze o Comisie independentă pentru constituirea circumscripțiilor uninominale permanente (în continuare „Comisia”) în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a legii. Guvernul a elaborat și la 23 august 2017 [a aprobat Regulamentul de activitate al Comisiei](#), deși Codul Electoral prevedea că regulamentul va fi elaborat de Comisie și aprobat de Guvern. Acest lucru [a fost criticat](#) de către unele organizații ale societății civile (OSC-uri) din Moldova, deoarece constituie o ingerință directă în activitatea Comisiei și încalcă independența acesteia. Riscul de influență politică în procesul de creare a circumscripțiilor uninominale [a fost](#)

[subliniat](#) și de Comisia de la Veneția în opinia sa din iunie 2017 privind schimbarea sistemului electoral în Republica Moldova.

La 6 septembrie 2017, cu o întârziere de mai mult de două săptămâni, Guvernul [a aprobat componenta nominală a Comisiei](#). OSC-urile, atât din țară, cât și de peste hotare, [au solicitat Comisiei să consulte public](#) proiectul de Hotărâre de Guvern și să publice sinteza comentariilor și obiecțiilor potrivit legislației privind transparența decizională.

Deși în [planul său de acțiuni](#) Comisia a prevăzut consultarea publică a modului de formare a circumscripțiilor, la 30 octombrie

2017 Comisia a votat [proiectul hărții circumscriptiilor](#) fără a organiza vreo consultare publică. La 7 noiembrie 2017, câteva OSC-uri [au făcut un apel public](#) privind transparența limitată și deficiențele constatate în procesul de adoptare a proiectului hotărârii privind constituirea circumscriptiilor uninominale și au solicitat Guvernului organizarea consultărilor publice și adoptarea Hotărârii de Guvern după ce Curtea Constituțională se va expune asupra [sesizării de neconstituționalitate a Legii nr. 154](#).

La 7 noiembrie 2017, Guvernul a adoptat [harta circumscriptiilor elaborată de Comisie](#), fără a organiza consultări publice și fără a adresa vreo întrebare reprezentantului Comisiei. Potrivit hotărârii, din cele 51 de circumscriptii uninominale, 46 vor fi create în țară, 2 – în Transnistria, iar 3 – peste hotarele țării. Potrivit unei [analize a Promo-LEX](#), la crearea circumscriptiilor pe teritoriul țării nu s-a respectat criteriul demografic; există un risc mare de utilizare a resurselor administrative în campania electorală

de către Partidul Democrat, care în 50% din circumscriptii deține majoritatea relativă/absolută a mandatelor de primar; din cauza că la formarea majorității circumscriptiilor nu s-au respectat hotarele administrației publice locale (APL) de nivelul II, nu este clar cum se vor forma consiliile electorale de circumscriptie și care instanță de judecată va fi competentă să examineze contestațiile electorale.

La crearea celor 2 circumscriptii pentru Transnistria și 3 peste hotarele țării, nici Comisia, nici Guvernul nu au explicat care au fost criteriile luate în calcul. DI Iurie CIOCAN, președintele Comisiei, a declarat în cadrul ședinței din 3 octombrie 2017 ([minutul 1:04:00](#)) că propunerile vor fi puse la vot. Prin urmare, principalul criteriu la crearea acestor circumscriptii a fost numărul de voturi, și nu criteriile prevăzute de Codul electoral. Propunerile [Promo-LEX](#) și ale [asociațiilor din diasporă](#), care au propus 6 și, respectiv, 5 circumscriptii peste hotare, nu au fost discutate și nici luate în calcul de către Comisie.

JUSTIȚIE

JUDECĂTORII INTIMIDAȚI DE ȘEFUL STATULUI

La 27 iunie 2017, în cadrul unui club de presă organizat pentru jurnaliști la Holercani, președintele Igor DODON s-a referit la cauza în care fostul președinte al României, Traian BĂSESCU, a contestat decizia sa de retragere a cetățeniei Republicii Moldova. DI Dodon [a declarat](#) că „Toți judecătorii înțeleg că desemnarea fiecăruia e în responsabilitatea președintelui. Nu spun că punem presiuni pe judecători, dar ei sunt conștienți de asta. Încă nu toți înțeleg, dar puțin câte puțin vor înțelege toți”. Prin această declarație, dl Dodon a sugerat că judecătorii sunt dependenți de șeful statului și

DL DODON: „TOȚI JUDECĂTORII ÎNȚELEG CĂ DESEMNAREA FIECĂRUIA E ÎN RESPONSABILITATEA PREȘEDINTELUI. NU SPUN CĂ PUNEM PRESIUNI PE JUDECĂTORI, DAR EI SUNT CONȘTIENȚI DE ASTA.”

că este liniștit în ceea ce privește soarta dosarului Băsescu, în care este implicat. Declarația reprezintă o imixtiune în activitatea judecătorilor și un atac la independența justiției, inadmisibile într-un stat de drept. Nici Asociația Judecătorilor, nici colectivele de judecători nu au avut vreo reacție la această declarație. Anterior, Asociația Judecătorilor [a criticat dur](#) comentariile fostului ambasador al Uniunii Europene, care se arăta dezamăgit de o hotărâre a instanțelor de judecată de suspendare a unui primar, calificându-le drept imixtiune în actul justiției.

CSM CONTINUĂ SĂ NU MOTIVEZE HOTĂRĂRILE DE NUMIRE ȘI PROMOVARE A JUDECĂTORILOR

La 12 iulie 2017, CRJM a lansat Documentul de politici publice: [„Selecția și promovarea judecătorilor – provocări și necesități”](#). Documentul reflectă rezultatele analizei procesului de selecție și promovare a judecătorilor în Republica Moldova pe parcursul ultimilor 4.5 ani (ianuarie 2013 – mai 2017). Concluziile analizei confirmă lipsa unui progres în domeniul selecției și promovării judecătorilor, constatate anterior în [recomandările unui document de politici similar](#), elaborat de CRJM în anul 2015.

Una din concluziile de bază ale autorilor în urma analizei procesului de numire și promovare a judecătorilor este că rolul evaluării efectuate de Colegiul de Selecție în continuare este minimalizat. Deseori CSM propune numirea judecătorilor în funcție cu ignorarea punctajului acordat acestora de către Colegiul de Selecție. În multe din aceste cazuri, CSM nu motivează de ce ignoră rezultatele obținute de către candidați. Astfel, cel puțin 72% dintre candidații la funcția de judecător care au fost numiți în urma unui concurs cu cel puțin doi

candidați, au avut punctaj mai mic decât ceilalți candidați. În cadrul Curților de apel (CA), același scenariu este valabil pentru 39% din judecătorii propuși, în timp ce la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) această cifră constituie 42%.

Autorii analizei au stabilit că numărul numirilor în funcție în urma concursurilor cu participarea unui singur candidat trezește îngrijorări. În perioada de referință, 65% din cei propuși pentru numirea în funcții de conducere în judecătorii, 83% din cei propuși pentru numirea în funcții de conducere în curțile de apel și 100% pentru cei propuși pentru funcții de conducere în CSJ, sunt candidați care au participat la concursuri cu un singur candidat. Participarea în concurs a unei singure persoane nu permite desfășurarea unui concurs veritabil și competitiv și selectarea celui mai bun candidat. În același timp, 9-14% din toate concursurile anunțate (21% pentru promovarea la CSJ) sunt declarate de CSM ca fiind eșuate, singurul argument fiind, de fiecare dată, că un candidat sau candidații participanți nu au întrunit numărul necesar de voturi din partea membrilor CSM, fără a motiva votul membrilor.

Rezultatele studiului relevă că există o lipsă de interes a judecătorilor de a participa la concursuri pentru funcții de conducere. Multe concursuri anunțate de CSM pentru promovarea la curțile de apel sau în funcții de conducere la curțile de apel și CSJ au avut loc cu participarea unui singur candidat la concurs, sau nu au avut loc din motiv că nu au existat candidați sau aceștia s-au retras până la votare, determinând CSM-ul să anunțe concursuri repetate. În cadrul CA, în 63% din concursuri organizate nu s-au depus cereri sau candidații s-au retras din concurs, în timp ce la CSJ cifra este de 38%. Motivarea insuficientă a hotărârilor CSM și declararea unui număr mare de concursuri ca fiind eșuate ar putea fi printre cauzele care descurajează judecătorii să participe la aceste concursuri.

Un alt aspect analizat de către autorii analizei ține de practica CSM de organizare a concursurilor. Analiza practicii de numire și promovare a judecătorilor în perioada ianuarie 2013 – mai 2017 a arătat o frecvență mare de organizare a concursurilor pentru fiecare post separat. Spre exemplu, în perioada de referință, în medie, au fost organizate câte două concursuri pe lună pentru selectarea candidaților la funcția de judecător (105 concursuri în 53 de luni), câte un concurs pe lună pentru promovarea în funcții

administrative în cadrul judecătorilor (78 de concursuri în 53 de luni) și câte un concurs pe lună pentru promovarea judecătorilor la curțile de apel (78 de concursuri în 53 de luni). Pe lângă acestea, au mai fost organizate 14 concursuri pentru promovarea la CSJ, 32 de concursuri pentru promovarea în funcții de conducere la curțile de apel și 13 concursuri pentru promovarea în funcții de conducere la CSJ. Rezultatele analizei în această parte relevă că practica de anunțare neplanificată a concursurilor, care duce la organizarea unui număr mare de concursuri, este una deficientă. O asemenea abordare nu permite o planificare adecvată nici pentru candidați, nici pentru CSM. O abordare de acest fel nu creează previzibilitate și claritate pentru societate, ci facilitează oportunități de abuz. Mai mult, s-a observat o lipsă de interes a judecătorilor de a participa la concursuri, în special pentru funcții de conducere în instanțe. Motivarea insuficientă a hotărârilor

CSM și organizarea frecventă a concursurilor, multe dintre care ulterior sunt declarate eșuate, ar putea fi printre cauzele care descurajează judecătorii să participe la concursuri.

Autorii recomandă (i) îmbunătățirea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor prin utilizarea rezultatelor evaluării oferite de Colegiul de Selecție la numirea și promovarea candidaților și prevederea în legislație a dreptului candidaților pentru numirea în funcția de judecător cu cel mai înalt punctaj de a-și alege instanța; (ii)

organizarea concursurilor pentru toate funcțiile vacante în sistem o dată sau de două ori pe an, ceea ce va permite candidaților să-și planifice din timp cariera și va da posibilitate CSM-ului să-și planifice activitatea și suficient timp pentru motivarea hotărârilor; (iii) motivarea hotărârilor CSM cu privire la cariera judecătorilor în cazul în care punctajul Colegiului de Selecție nu este urmat de CSM sau concursul este declarat eșuat. De asemenea, se recomandă (iv) reevaluarea urgentă a criteriilor de selecție, promovare și transfer a judecătorilor, care au o serie de curențe evidențiate în mai multe analize precedente atât de CRJM, [cât și de alte organizații](#).

La invitația CSM, la 19 iulie 2017 membrii CRJM au prezentat rezultatele studiului în fața membrilor CSM. În cadrul ședinței, Președintele CSM, Victor Micu, a dat asigurări că urmează a fi reevaluate criteriile de selecție, promovare și transfer a judecătorilor în urma modificărilor ce urmează a fi elaborate de un grup de lucru creat de CSM.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ: JUDECĂTORII VOR BENEFICIA ÎN CONTINUARE DE PENSIE SPECIALĂ

Judecătorii beneficiază de o pensie calculată conform unor reguli speciale. Potrivit reglementărilor actuale, judecătorul

care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat

„ÎNVINGĂTORII” CU NOTE
MICI LA CONCURSURILE
DE SELECȚIE ȘI
PROMOVARE (2013 –
MAI 2017)
JUDECĂTORII - 72%
CURȚILE DE APEL - 39%
CSJ - 42%
NOTĂ: PUNCTAJ EVALUAT ÎN
BAZA CONCURSURILOR CU DOI
ȘI MAI MULȚI CANDIDAȚI.

în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărirea salariului lunar al judecătorului în exercițiu. La 16 decembrie 2016, Parlamentul a abrogat prevederile legale referitoare la pensia specială a judecătorilor și a stabilit că pensia judecătorilor se va stabili potrivit regulilor generale.

La 27 iulie 2017, Curtea Constituțională (CCM) [a constatat](#) neconstituționalitatea anulării pensiilor speciale ale judecătorilor. Potrivit Guvernului, această modificare a fost determinată de necesitatea reechilibrării sistemului de pensii, eliminării inechităților existente în sistem și de situația de criză economică și financiară cu care se confruntă statul. CCM a menționat că, potrivit datelor statistice, Moldova nu se confruntă cu o criză financiară. CCM a mai notat că autoritățile au majorat salariile altor categorii de angajați, de exemplu, procurorii, precum și a menținut pensiile speciale pentru alte categorii de angajați, fără a menționa care sunt acestea. În hotărâre se mai menționează că excluderea prevederilor care reglementează pensia specială a judecătorilor afectează principiul independenței judecătorului.

Hotărârea CCM trezește multe semne de întrebare. Jurisprudența CtEDO arată că reducerea pensiilor judecătorilor este proporțională cu scopul legitim urmărit. Spre exemplu, în 2012, examinând cauza [Khoniakina v. Georgia](#), CtEDO a constatat că reducerea pensiei reclamantei, judecătoare în demisie a Curții Supreme de Justiție a Georgiei, a fost efectuată cu scopul legitim de reformare a sistemului de pensionare și a raționalizării cheltuiii finanțelor publice, că pensia reclamantei în orice caz era mult mai favorabilă decât pensia medie pe țară, că statul are o marjă largă de apreciere a balanței drepturilor în implementarea politicilor sale economice în procesele de tranziție și în observarea interesului general al societății.

Jurisprudența CCM privind retribuiția judecătorilor este destul de bogată. Aceasta este a doua hotărâre a CCM privind pensia judecătorilor. În 2011, CCM [a declarat neconstituționale](#) prevederile unei legi prin care se diminuau condițiile speciale de pensionare în privința judecătorilor, menținând anularea pensiei speciale în privința altor beneficiari. Anterior, în două hotărâri ([6 noiembrie 2014](#) și [2 mai 2017](#)), Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederi care afectau mărirea salariului judecătorilor. În toate cazurile, CCM a fost sesizată de către Curtea Supremă de Justiție.

CARIERA JUDECĂTORILOR VA CONSTITUI SECRET DE STAT?

La 20 iulie 2017, Parlamentul a adoptat Legea nr. 167 din 20 iulie 2017, care include [modificări și completări la Legea cu privire la secretul de stat](#). Acestea includ, printre altele, completarea listei funcțiilor ai căror titulari au dreptul de acces la secretul de stat cu președintele CSM (care urmează să perfecteze un asemenea drept și ceilalți membri ai CSM). Propunerea de modificare a Legii nr. 245 cu privire la secretul de stat a fost elaborată inițial la [solicitarea CSM încă în 2015](#), care a explicat în repetate rânduri că nu au putut verifica temeinicia informațiilor invocate de Președinte la refuzul numirii în funcția de judecător, deoarece acestea se bazau pe informații primite de la Serviciul de Informații și Securitate, care erau secrete.

Într-o [opinie expeditivă Ministerului Justiției](#), CRJM susține că modificarea legii cu privire la secretul de stat nu se bazează pe o evaluare minuțioasă a situației de facto. Este inadmisibil într-o societate democratică ca deficiențele în comportamentul unor judecători să constituie secret de stat, care să fie invocate la adoptarea hotărârilor de către CSM în ceea ce privește cariera judecătorilor. Aceste probleme ar trebui discutate tranșant și transparent. Mai mult, art. 7 și 8 al Legii cu privire la secretul de stat indică faptul că nu se atribuie la secret de stat și nu pot fi secretizate informațiile privind faptele de încălcare a legii de către autoritățile publice și persoanele cu funcții de răspundere din cadrul acestora și că datele despre cariera judecătorului nu se atribuie la informațiile ce constituie secret de stat.

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

ÎN CE CONDIȚII CETĂȚENII STRĂINI ÎȘI POT „CUMPĂRA” CETĂȚENIA REPUBLICII MOLDOVA?

La 26 iunie 2017, au intrat în vigoare modificările la Legea cetățeniei Republicii Moldova. Acestea permit cetățenilor străini să dobândească cetățenia Republicii Moldova în schimbul investițiilor efectuate în Republica Moldova. Pentru

a o obține, cetățeanul străin trebuie să aibă o bună reputație economică și financiară, să nu prezinte pericol pentru ordinea publică și securitatea statului și să facă o investiție în Republica Moldova. Investiția poate fi făcută în Fondul de

investiții publice sau în alt domeniu de dezvoltare strategică stabilit de Guvern. În ultimul caz, investiția trebuie menținută în Republica Moldova pentru o perioadă de cel puțin 60 de luni. Mărirea concretă a investiției nu este stabilită de lege și urma a fi stabilită de Guvern. Legea prevede că membrii familiei investitorului pot obține și ei cetățenia Republicii Moldova, dacă fac o investiție în Fondul de investiții publice în mărime de cel puțin 30% din valoarea investiției stabilite de Guvern. Pe lângă mărirea investiției, Guvernul urma să stabilească detaliile procedurii de acordare a cetățeniei în baza investiției efectuate.

Modificările la Legea cu privire la cetățenie prevăd că cererea de acordare a cetățeniei în temeiul investiției se depune la o comisie specială creată pe lângă Ministerul Economiei, care examinează dosarele în termen de 30 de zile. La propunerea acestei comisii, acordarea cetățeniei se face prin decret prezidențial. Noua lege mai prevede că acordarea cetățeniei în temeiul investiției va fi limitată la 5,000 de persoane.

MODIFICĂRILE CE
PERMIT CETĂȚENILOR
STRĂINI SĂ
DOBÂNDEASCĂ
CETĂȚENIA REPUBLICII
MOLDOVA ÎN SCHIMBUL
INVESTIȚIILOR
EFECTUATE NU
STIMULEAZĂ, DE
FAPT, INVESTIȚIILE ÎN
DOMENIILE IMPORTANTE
PENTRU ȚARĂ ȘI
POT CONTRIBUI
LA LEGALIZAREA
MIJLOACELOR DE
ORIGINE DUBIOASĂ

La 4 octombrie 2017, a fost adoptată [hotărârea de Guvern nr. 786](#) cu privire la dobândirea cetățeniei prin investiție.

Hotărârea stabilește că, pe lângă Fondul de investiții publice, investiția poate fi făcută doar în alte două domenii – imobiliar și financiar public (procurarea valorilor mobiliare de stat). În cazul investițiilor în Fondul de investiții publice, mărirea investiției trebuie să fie de cel puțin EUR 100,000, iar în cazul investițiilor în cele două domenii „strategice” (imobiliar și financiar public) – de cel puțin EUR 250,000. Investițiile în cele două domenii „strategice” urmează a fi menținute în țară cel puțin 60 de luni. În ultimul caz, cetățenia se dobândește la efectuarea investiției, și nu peste 60 de luni de la efectuarea investiției, însă dobânditorul cetățeniei trebuie să prezinte anual comisiei speciale probe că investiția nu a fost retrasă.

[Transparency International Moldova a criticat această inițiativă](#), pe motiv că nu stimulează, de fapt, investițiile în domeniile importante pentru țară și că poate contribui la legalizarea mijloacelor de origine dubioasă.

CÂND VA FI FUNCȚIONALĂ AGENȚIA DE RECUPERARE A BUNURILOR INFRAȚIONALE?

În primăvara anului 2017, Parlamentul [a votat crearea unei agenții abilitate cu competența recuperării bunurilor infracționale](#) în legătură cu infracțiunile de corupție și spălare a banilor. Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale (ARBI) a fost instituită ca subdiviziune autonomă în cadrul Centrului Național Anticorupție (CNA), având, printre altele, [atribuții de a efectua investigații financiare și de a administra bunurile confiscate în urma activității infracționale](#). Noua instituție urmează a fi finanțată din bugetul de stat și din 3% din valoarea bunurilor infracționale recuperate de către aceasta (prin hotărâre judecătorească definitivă). În luna iunie 2017 a fost numit conducătorul Agenției, Otilia NICOLAI.

Deși a intrat în vigoare la 19 mai 2017, rezultatele activității ARBI întârzie să apară. Mai mult, la nici cinci luni de la adoptare,

[un grup de deputați au propus modificarea unor competențe și atribuții ARBI](#). Modificările propun, inclusiv, reconfigurarea instituțională și funcțională a instituției, prin schimbarea Agenției din subordinea CNA în subordinea Serviciului Fiscal de Stat. La 18 octombrie 2017, vicepreședintele CNA Cristina ȚĂRNĂ și-a dat demisia, [precizând ca unul din motivele demisiei](#) ar fi fost intenția deputaților de a destabiliza activitatea ARBI.

Lipsa unei clarități privind atribuțiile, competența și subordonare ierarhică a ARBI pun în pericol posibilitatea funcționării eficiente ARBI în perioada imediat următoare. Conform [Foi de Parcurș privind agenda de reforme prioritare](#) pentru anul 2017, Guvernul și Parlamentul urmau să asigure funcționarea eficientă a ARBI până în octombrie 2017.

NOI PROCURI-ȘEFI ȘI ADJUNCȚI ÎN PROCURATURA GENERALĂ ȘI PROCURATURILE SPECIALIZATE

La ședințele din iulie - august 2017, [Consiliul Superior al Procuraturii \(CSP\) a desemnat învingătorii](#) concursurilor pentru funcția de procuror-șef și adjuncții acestora în Procuratura Generală și procuraturile specializate, toate funcțiile vacante fiind suplinite. În majoritatea [concursurilor](#) pentru funcțiile vacante de procurori-șefi ai 3 Direcții și 11 secții în Procuratura

Generală, au participat câte un singur candidat și aceștia au fost selectați. Participarea unui singur candidat pentru o funcție vacantă știrbește puternic din competitivitatea concursului.

Pentru funcțiile vacante în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) și

Procuraturamun. Chișinău au candidat mai mulți procurori pentru o funcție vacantă anunțată. De exemplu, pentru funcția de [procuror-șef al PCCOCS](#) au concurat 3 candidați, pentru funcția de [adjunct al procurorului-șef al PCCOCS](#) au fost desemnați 4 din 8 candidați, pentru funcția de [de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție](#) au concurat 2 candidați, pentru funcția de [procuror-șef al Procuraturii municipiului Chișinău](#) au concurat

ÎN MAJORITATEA
CONCURSURILOR PENTRU
FUNCȚIILE VACANTE DE
PROCURORI-ȘEFI AI 3
DIRECȚII ȘI 11 SECȚII
ÎN PROCURATURA
GENERALĂ AU PARTICIPAT
CĂTE UN SINGUR
CANDIDAT ȘI ACEȘTIA AU
FOST SELECTAȚI

3 candidați, iar pentru funcția de [procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Chișinău](#) au concurat 4 candidați.

În premieră, o doamnă a fost numită în funcția de [procuror-șef al Procuraturii de circumscripție Bălți](#), care a devansat doi contracandidați. O asemenea numire ar putea încuraja celelalte doamne din Procuratură să participe la concursuri pentru funcții similare.

CANDIDAȚII LA FUNCȚIA DE PROCUROR CONTESTĂ NECESITATEA TESTĂRII LA POLIGRAF

Începând cu 1 ianuarie 2015, candidații la funcția de judecător și procuror trebuie să fie testați la detectorul comportamentului simulat (poligraf). În iunie 2017, 10 din cei 23 de candidați din prima promoție a absolvenților Institutului Național al Justiției (INJ) care urmau să fie supuși testului de poligraf, nu au promovat testarea la poligraf. Astfel, conform regulamentului Consiliului Superior al Procurorilor (CSP), candidații care nu au promovat testarea la poligraf nu au fost înscrși în Registrul candidaților la funcția de procuror în procuratura teritorială.

Candidații care nu au promovat testarea la poligraf au contestat [pct. 8.6 din Regulamentul CSP](#), deoarece este mai restrictivă decât prevederile Legii cu privire la Procuratură nr. 3 din 25 februarie 2016 (s-a utilizat termenul de „promovat” în loc de „supus” testului la poligraf). Ulterior, prin [hotărârea Curții Supreme de Justiție \(CSJ\) din 26 octombrie 2017 \(dosarul 3-25/47\)](#), prevederea contestată din Regulamentul

CSP a fost anulată. Doar dispozitivul este publicat, hotărârea motivată a CSJ nu este publicată pe pagina web a instanței. CSP s-a conformat hotărârii CSJ și [a modificat Regulamentul](#). Conform modificărilor, CSP va examina rapoartele negative de cercetare a comportamentului simulat, iar în cazul dubiilor va solicita autorităților competente verificarea informațiilor din Raportul de cercetare. Ulterior, CSP va putea decide dacă candidatul urmează a fi inclus în registru.

Absolvenții INJ, candidați la funcția de judecător, nu au fost supuși testului la poligraf. Cu toate acestea, prin Hotărârea CSM [nr. 144/7 din 21 februarie 2017](#), a fost inițiat procesul de testare a candidaților la funcția de judecător prin intermediul poligrafului, iar președintele Consiliului Superior al Magistraturii, Victor MICU, a fost împuternicit pentru încheierea unui Acord de colaborare cu Centrul Național Anticorupție în vederea inițierii procesului de verificare a candidaților prin intermediul poligrafului.

CAUZE NOTORII

EX-MINISTRUL MOLOJEN A FOST ACHITAT IREVOCABIL PENTRU CONFLICTUL DE INTERESE ȘI PREJUDICIAREA STATULUI

Vladimir MOLOJEN, fost ministru al Dezvoltării Informaționale (între 2005-2008), a fost acuzat că a încheiat contracte de publicitate cu firma familiei sale în perioada în care a ocupat funcții de conducere. Potrivit acuzației, contractele încălcau regulile cu privire la conflictul de interese și nu erau necesare, deoarece întreprinderea de stat „Registru” și așa este monopolistă în domeniul perfectării actelor de identitate. Procurorul anticorupție a cerut o condamnare de 6 ani de închisoare pentru Vladimir MOLOJEN, care a fost cercetat pentru abuz de putere și neglijență în serviciu soldată cu urmări grave (art. 327 alin. (2) lit. c) și art. 329 alin. (2) lit. b) CP), cauzând un prejudiciu de circa MDL 3 milioane

La 9 decembrie 2015, Judecătoria Buiucani mun. Chișinău [l-a achitat](#) pe dl Molojen pe motiv că procurorul nu a indicat cine este victima infracțiunilor și că fapta nu întrunește elementele infracțiunilor. La 29 noiembrie 2016, Curtea de Apel Chișinău [a menținut sentința de achitare](#) a Judecătoriei sect. Buiucani mun. Chișinău. Curtea de Apel Chișinău a constatat că procurorul nu a demonstrat urmările prejudiciabile ale acțiunilor comise de dl Molojen, prin urmare în acțiunile dlui Molojen nu se conțin elementele constitutive ale infracțiunilor invocate. La 27 iunie 2017, Curtea Supremă de Justiție [a respins recursul](#) procurorului ca inadmisibil.

Judecătorul CSJ Ghenadie NICOLAEV a avut o opinie separată, considerând că organul de urmărire penală a administrat suficiente probe pentru a demonstra vinovăția dlui Molojen în prejudicierea bugetului statului și legătura de

cauzalitate între acțiunile acestuia și urmările prejudiciabile survenite. La 7 noiembrie 2017, [CSM a acceptat cererea de demisie](#) a judecătorului Nicolae și a propus Parlamentului eliberarea din funcție a acestuia.

FOSTUL VICEMINISTRU VEACESLAV CEBAN A FOST CONDAMNAT PENTRU TRAFIC DE INFLUENȚĂ

La 24 iunie 2017, Veaceslav CEBAN, fostul șef al Departamentului Instituții Penitenciare (DIP) și fostul viceministru al Afacerilor Interne, în prezent Șef de direcție în cadrul Serviciului de Protecție și Pază de Stat, a fost reținut de către ofițerii CNA, fiind bănuțit că ar fi comis infracțiunea de trafic de influență. [Potrivit CNA](#), fiind angajat al Serviciului Vamal, finul de cununie al dl Ceban ar fi extorcat și primit EUR 60 000 sub pretextul că ar avea influență, prin intermediul nașului, asupra unor procurori, în vederea emiterii unei decizii de scoatere de sub urmărire penală și clasare a procesului penal. În context, s-a convenit că banii vor fi transmiși în două rate: EUR 45.000 și EUR 15.000. La 24 iunie, sub controlul organului de urmărire penală, dl Ceban a primit o parte din banii preținși.

La 26 iunie 2017, dl Ceban și finul său au fost plasați în arest preventiv pentru 30 de zile, iar la 15 iulie aceștia au fost eliberați din arest preventiv, după ce ambii și-au recunoscut integral vina și au solicitat examinarea cauzei în procedură specială în baza probelor administrate la faza de urmărire penală, conform procedurii prevăzute de art. 364¹ din Codul de procedură penală. Acest fapt presupune că, dacă inculpatul a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu, va beneficia de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoarea și cu muncă neremunerată în

folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amenda.

La 14 iulie, Procuratura Anticorupție a anunțat că a finalizat urmărirea penală și, respectiv, a expediat în judecată cauza penală de învinuire a acestora. [La 30 august 2017, prin sentința judecătorești Chișinău cu sediul Buiucani](#), fostul viceministru a primit o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de MDL 112 500. O pedeapsă cu amendă de MDL 150 000 a primit și finul fostului viceministru. Procurorul care a instrumentat cauza nu a solicitat pedeapsa de privare de libertate, ci doar aplicarea unor amenzi de 3000 de unități convenționale (150,000 lei) pentru dl Ceban și de 4500 de unități convenționale (225,000 lei) pentru finul acestuia. Însă, chiar și pedepsele aplicate de judecător, de 2250 și, respectiv, 3000 de unități convenționale (112,500 lei și, respectiv, 150,000 lei) au fost mai mici decât cele solicitate de procuror.

Fostul oficial nu este la primul scandal de corupție, el fiind [acuzat anterior de colectarea unor taxe de protecție de la angajații DIP](#), instituție pe care a condus-o anterior. La fel i se imputa că ar fi ținut la control toate achizițiile publice ale DIP și că ar fi promovat în funcții persoane apropiate care nu corespundeau cerințelor de angajare.

DORIN CHIRTOACĂ VIZAT ÎNTR-UN NOU DOSAR PENAL

La 9 septembrie curent, pe numele lui Dorin CHIRTOACĂ, primar al mun. Chișinău suspendat din funcție la 28 iulie 2017, a fost deschis un nou dosar penal, și anume în baza art. 328 alin. (3) lit. b), d) Cod penal - depășirea atribuțiilor de serviciu. [Potrivit Centrului Național Anticorupție \(CNA\)](#), în perioada 2012 - ianuarie 2017, Primăria mun. Chișinău, reprezentată de către Primarul General, prin înțelegere prealabilă cu părțile în procedura de executare, ar fi ajuns la o înțelegere ca să li se dea bani în loc de apartamente, încheind astfel tranzacții de împăcare cu persoanele care au prezentat acte executorii, prin care Consiliul mun. Chișinău (CMC) era obligat să-i asigure cu locuințe.

Ulterior, primarul mun. Chișinău, creditorii și executorii judecătorești au semnat câte un proces-verbal de consemnare a condițiilor tranzacțiilor de împăcare, potrivit cărora Primăria transferă mijloacele bănești pe conturile executorilor

judecătorești. CNA susține că, potrivit hotărârilor instanțelor de judecată, CMC era obligat să acorde persoanelor și familiilor acestora spațiu locativ cu drept de folosință și nicidecum să acorde mijloace financiare pentru procurarea spațiului locativ în proprietate privată. Astfel, primarul general al mun. Chișinău, încheind 81 de tranzacții de împăcare și achitând din bugetul municipal suma totală de 66 730 577, 80 MDL, ar fi cauzat administrației publice locale un prejudiciu în proporții deosebit de mari.

[În replică, Dorin CHIRTOACĂ a menționat](#) că această soluție identificată pentru executarea hotărârilor judecătorești a fost necesară pentru a debloca activitatea Primăriei și a lăsat de înțeles că dosarul penal în cauză, precum și cel precedent, este plin de insinuări și cu un șir întreg de ilegalități, calificându-le drept fiind instrumentate la comandă politică. Reamintim că

la 28 iulie 2017 prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, Dorin CHIRTOACĂ a fost suspendat din funcția de primar general al mun. Chișinău, urmare a primului dosar penal intentat contra lui la 25 mai 2017 („dosarul parcărilor cu plată”), la scurt timp după refuzul Partidului Liberal de a susține modificarea sistemului electoral (mai multe detalii despre dosar a se vedea [Buletinul Informativ al CRJM nr. 14](#)).

Este important de notat faptul că pe lângă dosarele intentate, la 12 septembrie, CMC a decis cu votul a 26 de consilieri, că [la 19 noiembrie să fie organizat un referendum local](#) în care chișinăuienii vor fi invitați să voteze pentru demiterea lui Dorin CHIRTOACĂ din funcția de primar general al mun. Chișinău. În context, la 26 octombrie 2017, Curtea de Apel Chișinău [a respins cererea edilului de a fi eliberat din arest](#) pentru a-și putea organiza campania electorală dinaintea referendumului. Mai mult, între timp, la 6 noiembrie, Silvia RADU [a fost numită în funcția de primar interimar](#) al capitalei. Despre dna Radu mass-media a scris în mai multe articole că [este asociată cu mai mulți politicieni și lideri de opinie ai Partidului Democrat](#).

La 19 noiembrie 2017 a avut loc referendumul local privind revocarea primarului general al municipiului Chișinău. La 22 noiembrie 2017, prin [hotărârea nr. 1274. Comisia Electorală Centrală](#) a declarat referendumul nevalabil, deoarece la acesta au participat mai puțin de 1/3 din numărul persoanelor înscrise în listele electorale. Indiferent de rezultatul referendumului, dl Chirtoacă a rămas suspendat din funcție, iar dna Radu va

conduce Chișinăul până când instanțele naționale nu se vor pronunța definitiv pe cauzele intentate contra acestuia.

În perioada de când au fost intentate ambele dosare, dl Chirtoacă s-a aflat mereu în arest la domiciliu. Abia la 10 noiembrie curent, [edilul a fost eliberat din arest la domiciliu](#) și plasat sub control judiciar. Mai mult, [judecătorii au respins solicitarea](#) dlui Chirtoacă de a i se permite să meargă la un eveniment al Congresului Autorităților Publice Locale din Europa, al cărui vicepreședinte este. Spre deosebire de dl Chirtoacă, instanțele de judecată au permis primarului orașului Orhei, Ilan SHOR, condamnat în prima instanță la 7 ani și 6 luni de închisoare pentru cauzare de daune și spălare de bani prin credite neperformante contractate de la Banca de Economii (a se vedea detalii în [Buletinul Informativ al CRJM nr. 14](#)) și în privința căruia se desfășoară urmărirea penală pe o altă cauză legată de „furtul miliardului”, [să plece într-o vizită la Strasbourg, la 6 octombrie curent](#).

La fel, permisiunea magistraților de a da curs inițiativei Partidului Socialiștilor de organizare a referendumului în perioada în care el s-a aflat în arest la domiciliu, implicarea în spațiul public a unor campanii de denigrare a imaginii edilului (video și foto obscen), precum și [procedura contestabilă de numire](#) a Silviei RADU în calitate de primar interimar denotă o mai mare tentă politică a dosarelor intentate primarului suspendat Chirtoacă, dar și o intenție acerbă a partidului de la guvernare de a obține controlul și administrarea mun. Chișinău.

PROCURATURA A PORNIT DOSAR PENAL PE TENTATIVA DE SECHESTRU ȘI OMOR A LUI EVGHENII ȘEVCIUK, FOSTUL LIDER TRANSNISTREAN

Potrivit [mass-media](#), Evghenii ȘEVCIUC s-a refugiat pe teritoriul Republicii Moldova controlat de autoritățile constituționale pe motiv că procurorii din regiune au pornit 5 dosare penale împotriva sa și i-au retras imunitatea. La 17 iulie 2017, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) a deschis un dosar penal pentru pregătirea omorului lui Șevciuk și pregătirea răpirii lui Șevciuk și a membrilor familiei lui, în urma unei plângeri depuse de fostul lider al regiunii transnistrene.

Potrivit [Promo-LEX](#), dl Șevciuc poate fi tras la răspundere de către autoritățile constituționale cel puțin pentru trei

infrațiuni, și anume: uzurparea puterii de stat (art. 339 alin. 2 Cod penal), acțiuni intenționate îndreptate spre ațâțarea vrajbei, diferențierii sau dezbinării naționale, etnice, rasiale sau religioase (art. 346 Cod penal) și organizarea unei formațiuni paramilitare ilegale sau participarea la ea (art. 282 Cod penal). Promo-LEX consideră că Republica Moldova are obligația pozitivă de a-l audia pe Evghenii ȘEVCIUC și alți lideri ai administrației separatiste în cadrul unui proces penal, cu garantarea drepturilor prevăzute de Codul de procedură penală. Șeful PCCOCS [a menționat](#) că lucrează la acest subiect, dar nu a anunțat despre începerea urmăririi penale împotriva dlui Șevciuc.

PREVEDEREA CARE PERMITE DEMITEREA JUDECĂTORILOR ÎN BAZA AVIZELOR SIS, CONTESTATĂ LA CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

La 4 iulie 2017, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a decis eliberarea judecătorei Domnica MANOLE din funcția de judecător. Unul din motivele care au stat la baza hotărârii

de eliberare este un aviz emis de către Serviciul de Informații și Securitate (SIS) care menționează că în mai multe cauze examinate de către Manole, sau cu participarea acesteia,

judecătorească ar fi admis iregularități care atestă prezența factorilor de risc în activitatea ei. Avizul SIS enumeră inclusiv dosarul care a stat la baza acordului de urmărire penală a judecătorei din luna mai 2016 ([mai multe detalii pe acest caz sunt disponibile în buletinul informativ CRJM nr. 10](#)). Și de această dată, examinarea avizului s-a desfășurat cu ușile închise, deși judecătoreia Manole a solicitat examinarea cauzei în ședință publică.

La 5 iulie 2017, [mai multe organizațiile ale societății civile și-au exprimat profunda îngrijorare față de hotărârea CSM privind eliberarea din funcție a judecătorei Manole](#). Acestea au menționat că Hotărârea CSM contravine practicii anterioare în care membrii CSM au stabilit că SIS nu poate să aprecieze activitatea judecătorilor în examinarea dosarelor concrete, mai ales în partea ce ține de legalitatea și

**ORGANIZAȚIILE
SOCIETĂȚII CIVILE:
DECIZIA CSM PRIVIND
ELIBERAREA DIN FUNCȚIE
A JUDECĂTOAREI
DOMNICA MANOLE
ESTE UN ACT DE
JUSTIȚIE SELECTIVĂ
ȘI SUBMINEAZĂ
INDEPENDENȚA
SISTEMULUI
JUDECĂTORESC**

temeinicia hotărârilor adoptate ([hot. CSM nr. 232/17 din 10 mai 2011](#)). Semnatarii au solicitat Președintelui Republicii să nu promulge decretul de eliberare din funcție, iar CSM să prezinte public atât motivele eliberării din funcție, cât și motivele examinării cazului cu ușile închise. La 21 iulie 2017, președintele Igor DODON [a semnat decretul de eliberare din funcție a judecătorei](#).

Domnica MANOLE a contestat hotărârea prin care a fost demisă la Curtea Supremă de Justiție și a depus un demers prin care a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra legalității articolelor care îi oferă SIS competența de a verifica judecătorii, inclusiv să aprecieze activitatea judecătorilor în examinarea dosarelor concrete. La 21 august 2017, CC a admis această sesizare și urmează să se expună asupra cererii în termen de șase luni de la sesizare.

DREPTURILE OMULUI

20 DE ANI DE CEDO PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

La 12 Septembrie 1997, Republica Moldova a aderat la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO), recunoscând astfel jurisdicția Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO). La 12 septembrie 2017, CRJM a realizat [un spot video](#) cu ocazia a 20 de ani de la aderarea țării noastre la CEDO.

Din 1997 până în prezent, CtEDO a primit peste 12,500 de cereri îndreptate împotriva Moldovei, pronunțând peste 350 de hotărâri în cauzele moldovenești, iar în baza acestora, [Republica Moldova a achitat compensații de peste EUR 16 mln](#).

Datorită CEDO au fost înăsprite sancțiunile pentru tortură și, ca rezultat, numărul plângerilor de maltratare a scăzut. A fost modificată legislația și au fost introduse garanții pentru a preveni interceptarea abuzivă a comunicărilor și a arestărilor nejustificate. A apărut dreptul de a obține compensații pentru procese judiciare tergiversate sau executări îndelungate a hotărârilor judecătorești, a fost anulată interdicția pentru persoanele cu dublă cetățenie de a deține funcții publice,

iar imunitatea șefului statului nu mai este una absolută. La fel, Federația Rusă a fost recunoscută responsabilă pentru încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Deși urmare a ratificării CEDO legislația națională și unele practici au fost esențial îmbunătățite, încă se mențin o serie de reșanțe serioase. În mod frecvent, hotărârile judecătorești nu sunt suficient de motivate, procesele judiciare sunt netransparente, iar judecătorii nu se simt pe deplin independenți. În pofida a peste 20 de condamnări la CtEDO, arestul este utilizat prea des și nejustificat. În 2016 au fost arestate la fel de multe persoane ca și în 2009, când au avut loc evenimentele din aprilie, în urma cărora au fost arestate sute de persoane. În pofida a 30 de condamnări, condițiile din penitenciarele țării sunt la fel de proaste. Deși numărul de plângeri pe cauzele de tortură și rele tratamente a scăzut, mai există maltratări și decese suspicioase în locurile de detenție, chiar și în 2017. CRJM recomandă autorităților să aplice fără rezerve standardele CEDO.

CODUL MUNCII MODIFICAT ÎN GRABĂ ȘI ÎN FAVOAREA MEDIULUI DE AFACERI ȘI ÎN DEFAVOAREA ANGAJAȚILOR

La 23 iunie 2017, Guvernul a aprobat un [proiect de modificare a Codului muncii](#). Potrivit unui [studiu al IDIS Viitorul](#), modificările propuse la Codul muncii vor afecta, în special, grupurile

vulnerabile, cum ar fi salariații care au încheiat contracte individuale de muncă cu clauza privind perioada de probă (angajatorul nu va avea obligația să motiveze decizia privind

rezultatul nesatisfăcător al perioadei de probă); pensionarii (concedierea pe motiv de deținere a statutului de pensionar pentru limită de vârstă); tinerii specialiști etc. În studiul IDIS se mai menționează că mai multe modificări pot genera abuzuri de drept din partea angajatorilor și încălcări ale altor norme care reglementează relațiile de muncă (angajatorii vor fi scutiți de obligația de a prezenta statele de personal inspecției teritoriale a muncii; referința la registrul de evidență al contractelor individuale de muncă va fi exclusă din Codul muncii, astfel că ținerea acestuia va deveni opțională; ordinul de angajare va deveni opțional; temeiurile de concediere a angajaților au fost completate). Acestea vor diminua nivelul securității și sănătății în muncă, vor favoriza salariile „în plic”,

precum și vor submina activitatea organului de supraveghere și control al muncii.

La 21 iulie 2017, Parlamentul a adoptat în două lecturi [proiectul de lege nr. 188](#) de modificare a Codului muncii, fără a organiza dezbateri publice, deși atât sindicatele, cât și societatea civilă au criticat acest proiect de lege. La 24 august 2017, președintele țării a refuzat promulgarea proiectului de lege și l-a trimis Parlamentului spre examinare. La 21 septembrie 2017, Parlamentul a adoptat repetat proiectul nr. 188, [respingând propunerile](#) de modificare ale președintelui. Modificările la Codul muncii au intrat în vigoare la 20 octombrie 2017.

DECESUL LUI ANDREI BRĂGUȚĂ ȘI DECLARAȚIILE CONTRADICTORII ALE AUTORITĂȚILOR

Andrei BRĂGUȚĂ, un tânăr de 32 de ani, a fost reținut pe 15 august 2017, după o altercație cu oamenii legii, care l-au somat să se oprească în legătură cu depășirea limitei de viteză. El a fost reținut pentru 72 de ore, iar pe 18 august 2017 judecătorul i-a aplicat arest pentru 30 de zile. Drept urmare, acesta a fost transferat din Izolatorul de detenție provizorie în Penitenciarul nr. 13. La 10 zile de la reținere, tânărul a decedat în Penitenciarul nr. 16.

De la apariția cazului în spațiul public, instituțiile de stat au făcut mai multe declarații contradictorii cu referință la circumstanțele în care a decedat dl Brăguță. Spre exemplu, un procuror de la Procuratura Generală [a declarat că persoana a decedat de pneumonie](#), iar factorii care au favorizat-o au fost lipsa de haine calde, umiditatea sporită, lipsa de așternuturi, iar [ministrul Justiției a răspuns](#) unui jurnalist că Brăguță nu ar fi fost ucis, ci a decedat din cauza unei tuberculoze purulente. Pe parcurs, autoritățile au menționat și alte circumstanțe contradictorii referitor la reținere, starea de sănătate, circumstanțele transferului în cadrul mai multor instituții de detenție, aplicarea violenței de

către alți condamnați sau angajați ai Inspectoratului General al Poliției.

La 1 septembrie 2017, mai multe [organizații ale societății au făcut publică o declarație](#), prin care s-au arătat indignate de faptul că autoritățile statului se eschivează să-și asume vreo responsabilitate pentru circumstanțele neclare în care a decedat tânărul. Acestea au înaintat mai multe solicitări Inspectoratului General de Poliție, Procuraturii Generale, Consiliului Superior al Magistraturii și Uniunii Avocaților să inițieze proceduri disciplinare și să informeze societatea despre investigațiile pe acest caz. Ulterior, [avocații victimei au reclamat](#) că autoritățile au încercat să mușamalizeze cazul.

Urmare a presiunilor din partea opiniei publice, mai mulți angajați de la penitenciarele nr. 13 și 16 din Chișinău, [angajați ai poliției](#) au fost suspendați din funcție pe durata anchetei, iar ulterior [Procuratura a anunțat](#) că a fost dispusă începerea urmăririi penale împotriva acestora, iar Inspectoratul General de Poliție a anunțat despre concedierea și sancționarea disciplinară a trei polițiști.

ACUM ÎN REPUBLICA MOLDOVA ARESTUL SE APLICĂ MAI FRECVENT DECÂT ÎN 2009!

Până la 1 octombrie 2017, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a condamnat de peste 60 de ori Republica Moldova pentru încălcarea dreptului la libertate. Mai mult de 20 din aceste condamnări se referă la motivarea insuficientă a deciziilor de arestare. De peste 10 ani, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei monitorizează măsurile întreprinse de Republica Moldova pentru a preveni situații similare. În anul 2017, [Guvernul Republicii Moldova a solicitat Comitetului de Miniștri să înceteze această monitorizare](#), pe motiv că în 2016 a fost modificat Codul de procedură penală, fiind îmbunătățite garanțiile împotriva arestărilor nemotivate.

În răspuns la solicitarea Guvernului, [CRJM a analizat datele statistice oficiale cu privire la aplicarea arestării preventive](#) și a constatat că, în pofida modificărilor din anul 2016, care au făcut mai complicată arestarea preventivă, indicatorii statistici nu s-a schimbat. Nu a fost constatată nici o îmbunătățire considerabilă a calității motivării deciziilor de arestare. Din contra, numărul persoanelor arestate și ponderea demersurilor de arestare admise de judecători este în creștere. [În anul 2016, au fost plasate în arest în penitenciar 2,855 de persoane](#), cifră foarte apropiată de cea din 2009, când sute de persoane au fost arestate abuziv de poliție în contextul protestelor legate

de alegerile parlamentare din aprilie 2009. În niciun an după 2009 nu a mai fost înregistrat un număr atât de mare de aresturi. Rata cererilor de arestare admise în anul 2016 este, de asemenea, în creștere față de anii precedenți. Dacă în anul 2013 erau admise de judecători 76% din demersurile de arestare ale procurorilor, atunci în 2016 sunt admise 84%. Datele statistice pentru prima jumătate a anului 2017 sugerează că numărul persoanelor arestate în anul acesta va fi chiar mai mare decât în anul 2016, având în vedere faptul că în primele 6 luni deja au fost arestate 1,622 de persoane. Rata

**RATA DEMERSURILOR
ADMISE ÎN PRIMA
JUMĂTATE A ANULUI
2017 A FOST DE 87%,
FIIND CEA MAI ÎNALTĂ ÎN
ULTIMII 10 ANI**

demersurilor admise în prima jumătate a anului 2017 a fost de 87%, fiind cea mai înaltă în ultimii 10 ani.

Analiza datelor statistice sugerează că judecătorii nu aplică pe deplin standardele menite să combată arestările nejustificate. Aparent, aceasta se datorează faptului că ei nu se simt suficient de independenți, mai ales după demiterea judecătoarei Manole și [punerea sub urmărire penală a judecătorului Munteanu](#).

Anterior, [mai multe ONG-uri au avertizat](#) că aceste proceduri vor avea un efect descurajant asupra tuturor judecătorilor.

SOCIETATEA CIVILĂ

AUTORITĂȚILE AU RENUNȚAT LA INIȚIATIVA DE LIMITARE A FINANȚĂRII EXTERNE A ONG-URILOR, ÎNSĂ VIN CU ALTE INIȚIATIVE ÎN DOMENIUL SOCIETĂȚII CIVILE

Legislația Republicii Moldova cu privire la organizațiile necomerciale este depășită și nu asigură o protecție suficientă a acestora împotriva abuzurilor. În primăvara anului 2016, ministrul Justiției, Vladimir CEBOTARI, a creat un grup de lucru compus din reprezentanți ai organizațiilor necomerciale și ai Ministerului Justiției cu scopul de a îmbunătăți această legislație. Grupul a lucrat mai mult de un an și a elaborat un proiect de Lege menit să înlocuiască Legea cu privire la asociațiile obștești și Legea cu privire la fundații. Acest proiect corespunde celor mai bune standarde și practici internaționale.

La începutul lunii iulie 2017, ministrul Justiției a propus grupului de lucru completarea proiectului elaborat cu trei articole. Acestea, folosind formulări vagi, interziceau finanțarea externă a ONG-urilor care efectuează activități care ar putea fi considerate politice de către Ministerul Justiției, instituiau o procedură complicată de raportare pentru ONG-urile finanțate din exterior și sancțiuni drastice pentru ONG-urile care încălcă regulile de finanțare și raportare. Majoritatea membrilor Grupului de lucru au respins propunerile ministrului, deoarece erau contrare standardelor internaționale. În pofida acestui fapt, cele trei articole au fost introduse [în proiect și acesta a](#)

[fost supus consultărilor publice](#). La 11 august 2017, mai mult [de 20 de ONG-uri au expediat o opinie juridică](#) Ministerului Justiției prin care au solicitat excluderea celor trei articole din proiectul de lege. Opinia a fost precedată de o [declarație publică semnată de peste 160 de ONG-uri](#). Peste 80% din ONG-urile din Republica Moldova primesc finanțare externă.

La 12 septembrie 2017, [Vladimir PLAHOTNIUC, președintele Partidului Democrat, în cadrul unui briefing pentru presă, a solicitat ministrului Justiției](#) să stopeze orice inițiative menite să modifice legislația cu privire la ONG-uri. În aceeași zi, ministrul Justiției a dizolvat grupul de lucru creat în martie 2016. Cu toate acestea, peste două săptămâni, [Primul Ministrul a anunțat la un briefing pentru presă](#) că Guvernul va elabora modificări legislative menite să faciliteze înregistrarea ONG-urilor. Dl Filip a declarat că multe ONG-uri sunt influențate politic și că, din acest motiv, a propus crearea unui fond de stat pentru finanțarea ONG-urilor care monitorizează politicile publice. În acest context este important de amintit că până acum, finanțarea de stat a ONG-urilor nu a fost transparentă, iar subvențiile Guvernului erau oferite deseori în baza preferințelor politice.

ACȚIUNILE DE DENIGRARE ȘI SABOTARE A ACTIVITĂȚII SECTORULUI NEGUVERNAMENTAL CONTINUĂ (3)

În [numărul 14 al Buletinului Informativ](#), CRJM semnală acțiunile și retorica negativă din partea unor exponenți ai autorităților statului în ceea ce privește activitatea organizațiilor societății civile. În ciuda eforturilor depuse pentru a [solicita încetarea acestor atacuri](#), în perioada de referință au fost lansate noi

acțiuni împotriva activității sectorului necomercial menite să descurajeze implicarea acestuia în procesul decizional.

La 10 iulie 2017, reprezentanții Procuraturii Generale au organizat un eveniment public la care au invitat reprezentanții

Amnesty International Moldova (AIM) sub pretextul unei eventuale propuneri de fortificare a colaborării. În cadrul reuniunii, reprezentanții procuraturii [ar fi apreciat negativ calitatea rapoartelor AIM](#) și au recomandat organizației să coordoneze rapoartele acesteia înainte să fie emise publicului. În urma evenimentului, unele surse mass-media [au relatat despre evenimentul produs într-o manieră denigratoare](#) la adresa AIM.

La 18 iulie 2017, o acțiune similară avut loc la Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Membrii [CSM au invitat jurnaliști și reprezentanții ai societății civile](#) pentru a le reproșa conținutul pretins neveridic al unor informații apărute în presă, sub pretextul unor discuții amicale. Reprezentanții organizațiilor societății civile și mass-media [au calificat acțiunile autorităților](#) drept acțiuni de intimidare.

La 15 iulie 2017, au fost date publicității [rezultatele unui sondaj](#) realizat la comanda Partidului Democrat din Moldova.

Rezultatele sondajului conțin, printre altele, mai multe întrebări adresate respondenților cu privire la activitatea organizațiilor societății civile. [Mai multe întrebări au fost formulate părintor pentru a influența răspunsul respondenților](#) în ceea ce privește activitatea sectorului necomercial. De exemplu, la o întrebare adresată respondenților cu privire la activitatea organizațiilor societății civile, primele șase opțiuni de răspuns prezentau în mod negativ activitatea sectorului neguvernamental (de exemplu: „populația știe puține lucruri de activitatea lor”; „sunt influențate de forțe politice” sau „utilizate pentru a spăla bani”). Rezultatele sondajului au fost [utilizate în reportaje de presă](#) și au constituit [subiectul unor talk-show-uri](#) pentru a prezenta negativ activitatea sectorului neguvernamental.

Atacurile orchestrate sunt un indicator al unui adevărat pericol pentru funcționarea normală a OSC-urilor din Moldova și o amenințare la adresa democrației. CRJM va continua să documenteze în continuare aceste atacuri menite să limiteze spațiul de activitate al societății civile.

PE SCURT

Modificări legislative importante cu privire la sistemul judiciar demarate de Ministerul Justiției

– la 29 august curent, Ministerul Justiției a demarat consultările publice asupra [proiectului de lege](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative privind reforma sistemului judecătoresc. Acesta include schimbări importante promovate anterior de CRJM, cum ar fi introducerea regulii cu privire la organizarea periodică a concursurilor pentru toate funcțiile vacante din sistemul judiciar, spre deosebire de organizarea concursurilor pentru fiecare post vacant, acordarea unei ponderi mai mari studiilor efectuate la Institutul Național de Justiție (INJ), asigurarea selecției și promovării judecătorilor, precum și evaluarea performanțelor acestora în bază de merit. În același timp, proiectul de lege nu extinde în mod clar principiile propuse pentru selecție la promovarea judecătorilor, sporirea ponderii pentru studiile la INJ și evaluarea performanței judecătorilor, îmbunătățirea funcționării CSM prin organizarea mai transparentă a ședințelor și a modului de publicare a deciziilor sale. CRJM a analizat și a [expediat o opinie juridică](#) în adresa Ministerului Justiției care include propuneri cu privire la aceste aspecte. În plus, a fost propusă modificarea semnificativă a procedurii disciplinare a judecătorilor, asigurându-i eficiența și compatibilitatea cu standardele CEDO.

Foaia de Parcurș privind Agenda de Reforme Prioritare, nr. 2 – în perioada august 2017 – ianuarie 2018, CRJM împreună cu [Asociația ADEPT](#) și [Expert-Grup](#) desfășoară un

proiect de monitorizare a implementării [Foi de Parcurș privind agenda de reforme prioritare a Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova](#) planificate pentru implementare în semestrul II al anului curent. Scopul acestui proiect este dublu: (I) să furnizeze publicului interesat o evaluare independentă cu privire la nivelul de implementare a acestei foi de parcurș și (II) să sporească gradul de responsabilizare a Guvernului și a Parlamentului cu privire la reformele urgente care trebuie implementate pentru a asigura o dezvoltare dinamică și durabilă a Republicii Moldova. Informațiile despre starea de implementare a Foi de parcurș sunt disponibile în aplicația de monitorizare a Foi de parcurș, actualizată o dată la două săptămâni, disponibilă în [română](#), [rusă](#) și [engleză](#).

Lecție publică despre calități necesare pentru a deveni judecător, procuror și avocat

– pe 29 septembrie 2017, la Facultatea de Drept a USM, a fost organizată lecția publică [„Calități necesare pentru a deveni judecător, procuror, avocat”](#). Acest eveniment face parte dintr-o serie de activități în cadrul facultăților de drept din Chișinău, Bălți și Cahul. În cadrul dezbaterii au fost discutate mai multe subiecte, printre care calitățile profesionale și morale pe care trebuie să le aibă un bun judecător, procuror sau avocat, convingerile care ar trebui să și le asume profesioniștii ce dețin aceste poziții, însușirile pe care trebuie să le deprindă tinerii pentru a excela în aceste profesii. La eveniment au participat în calitate de vorbitori Andrea Annamaria CHIȘ,

judecătore, lector universitar, membră al CSM din România; Laura ȘTEFAN, expertă anti-corupție, Expert Forum, România și Vladislav GRIBINCEA, președinte al CRJM.

Îmbogățirea ilicită în vizorul procuraturii – conform unei note informative expediate în adresa [portalului Moldova Curată](#), în ultimii 3 ani Procuratura a pornit mai multe cauze penale pentru îmbogățire ilicită pe numele a 14 funcționari publici. În două cazuri, urmărirea penală a fost încetată, iar alte două cauze au fost expediate în instanța de judecată. În prezent, 10 persoane sunt bănuite de îmbogățire ilicită. Printre persoanele urmărite penal este judecătorul Oleg MELNICIUC, vicepreședinte-interimar al Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) la acel moment. Judecătorul a fost reținut pentru 3 zile, apoi eliberat, la sfârșitul lunii iunie 2017. Ulterior, prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) [nr. 449/21 din 4 iulie 2017](#), CSM a admis parțial sesizarea Procurorului General la eliberarea acordului la pornirea urmăririi penale potrivit art. 352¹ alin. (2) Cod penal (falsul în declarații), efectuarea unor acțiuni de urmărire penală și tragerea la răspundere penală a unui judecător. Hotărârea CSM nu a fost contestată la Curtea Supremă de Justiție. Judecătorul Oleg MELNICIUC este primul judecător acuzat de îmbogățire ilicită.

Proiecția de filme olandeze în domeniul justiției și drepturilor omului

– între 1 octombrie 2017 și 30 Aprilie 2018, CRJM, în parteneriat cu [Expert Forum](#) România implementează proiectul „[Dileme etice în sistemul judiciar al Republicii Moldova](#)”. În cadrul proiectului vor fi [difuzate scurmetrajele](#) „Privind în suflet – despre profesia de judecător” („Kijken in de ziel”) produse de un jurnalist olandez și care pun în discuții mai multe dileme și standarde etice în sistemul judiciar. Filmele vor fi proiectate în special pentru judecători, studenții facultăților de drept și tinerii profesioniști din domeniul juridic.

Acest buletin este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Pavel GRECU
Ilie CHIRTOACĂ
Daniel GOINIC
Olga BURUCENCO
Aurelia CELAC
Natalia ȘEREMET
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova

+37322843601

+37322843602

contact@crjm.org

www.crjm.org

[CRJM.org](https://www.facebook.com/CRJM.org)

[CRJ Moldova](https://twitter.com/CRJ Moldova)

CRJM

